

Åšvod k severoamerick½m Åjpirlic½m (Sarracenia)

PÅ™mÅšvek pÅ™midal Radek Kastner

[27.05.2008]

AktualizovÅšno [02.06.2008]

O: Jak mÅšete odhadovat podle nÅšzvu domÅšny mÅšch vlastnÅšch strÅšnek (www.sarracenia.com, pozn. pÅ™mÅškl.), jsem opravdu velmi zamilovÅšn do rodu Sarracenia.

Ano, historie mÅš publikaÅšnÅš- Åšinnosti a vÅšdeck½ch vÅšzkumÅš napovÅšdÅš, Åše jsem silnÅš zamÅšÅ™m na rod Utricularia, ale to je ÅšsteÅšnÅš z dÅšvodu zemÅšpisnÅš vÅšhodnosti. KdyÅš se pohybuji na lokalitÅšch, kde rostou Åjpirlice, opravdu mne fascinujÅš. A proÅš by nemÅšly? Jsou to velkolepÅš rostliny!

Sarracenia alabamensis; Sarracenia alata; Sarracenia flava

Foto Galleria CarnivoraÅšBarry Rice

Sarracenia jonesii; Sarracenia minor; Sarracenia oreophila

Foto Galleria CarnivoraÅšBarry Rice

Z vÅštÅš- Åšsti je rod Sarracenia, kter½ je rodem s pasivnÅšmi gravitaÅšnÅšmi pastmi, omezen vÅšskytem na jihovÅšchod USA, i kdyÅš jeden z druhÅš se vyskytuje i daleko na severu a zÅšpadÅš Kanady.

VÅštÅšina druhÅš mÅš vzpÅ™mÅšmenÅš a trubicovitÅš lÅšky. LÅšky jsou modifikovanÅšpÅ™emÅšnÅš listy. Hmyz je k lÅškÅšm pÅ™itahovÅšn dÅšky mimice/imitaÅšnÅš schopnostem. LÅšky jsou jasnÅš vybarvenÅš a jsou vybaveny ÅšlÅšzami vyluÅšujÅšcÅšmi cukr, ty se nazÅšvajÅš- â€žextrafloral nectariesâ€œ (tzn. nektarovÅš plochy, kterÅš jsou umÅšstÅšny mimo kvÅšty). Je zcela jasnÅš, Åše vybarvenÅš- lÅšek a rozmÅšstÅšnÅš- nektÅšriÅš- je obvykle nejsilnÅšjÅš- poblÅšÅš otvoru do lÅšky, velmi nebezpeÅšnÅš mÅšsto pro hmyzÅš- nÅšvÅštÅšvnÅšky!

NÅškteÅ™mÅš- lidÅš zaznamenali, Åše lÅšky Åjpirlic Åšasto vyluÅšujÅš- zÅšpach, obvykle dÅšky rozklÅšdajÅšcÅšmu se hmyzu zachycenÅšmu v lÅškÅšch. Zkoumal jsem vÅšjak mnoho lÅšek Åjpirlic na lokalitÅšch a velmi mÅšlo z nich vydÅšvalo opravdu silnÅš zÅšpach z koÅ™misti. Ty, kterÅš tak ÅšnÅš, jsou vÅštÅšinou pÅ™eplnÅšny nadmÅšrn½m mnoÅšstvÅšm koÅ™misti a ve skuteÅšnosti trpÅš- poÅškozovÅšnÅšm lÅšek dÅšky rozklÅšdajÅšcÅšmu se obsahu. I kdyÅš jÅš si nemyslÅš, Åše by

Iřky řpirlic mřly typicky křiklavř zřpach, nenř- ovřjem pochyb o tom, řře Iřky *Sarracenia leucophylla* majř- řasto mdlou, tak nřjak mentolovou vřni. Bylo by opravdu zajř-mavř, pokud by lidř tyto poznatky dřle studovali. A mřjte na pamřti, řře vřnř, kterou je schopen zaznamenat řlovřk jeřitř nutř neznamenř, řře je to ta, kterř je podstatř pro hmyz!

Sarracenia psittacina; *Sarracenia purpurea*; *Sarracenia rubra*

Foto *Galleria Carnivora*řBarry Rice

Sarracenia leucophylla; *Sarracenia rosea*

Foto *Galleria Carnivora*řBarry Rice

Ale to jsem ponřkud odbořil, nechte mř vrřtit se k obecnřmu mechanismu pastř-. Lezoucř- hmyz postupuje vzhřru ze zemř a řř k vrcholu Iřky a jejř-mu otvoru, kde se hltavř cpe na velkřřm mnořřstvř-m cukrovřho sekretu na okraji Iřky. Nřkteř- lidř teoretizujř- o tom, řře obruba podř plřednř- strany Iřky (od zemř a řř k obřstř-) mřřře slouřřit jako chodnř-k pro lezoucř- hmyz, ale toto jsem nikdy v plř-rodř nepozoroval. Jakmile dosřjhnou obřstř- Iřky, řourajř-cř- se řřivořichovř jsou ohrořeni plřdem do nitra Iřky a to je takř to, co se stane urřitř, malř řřsti zvřdavřřch nřvřřvnř-kř.

Zatř-mco řřtajř-cř- hmyz obvykle plřřstřřvř na okrajř- nebo, a to velmi řřasto, na vř-řku Iřky. A opravdu, jř vřřř-m, řře prvotnř- funkř- vř-řka Iřky je, řře je velmi vhodnou plřřřvacř- plochou, je jasnř, vybarveno a je to mnohdy ta nejatraktivnřjř- řřst listu. Nektarovř řřřř na hornř-m povrchu vř-řka jsou nejrustřji rozmř-střny na jeho okraji, řřkajř-c hmyz na okraj vř-řka. Jeřtř vř-ce nektarovřřch řřřř existuje na spodnř- stranř vř-řka, takřře se hodujř-cř- hmyz rychle ocitne na nejvř-ce nejřřm a nebezpeř-nřm mř-stř, visř-c shora dolř, plřř-mo nad chřřřnem rostliny.

Navzdory obecnřmu řřpatřřmu pochopenř-, vř-řko vzpřř-menřřch druhř neslouřř- jako plřcařka, kterř srřřř- kořřst do Iřky, nřřbrřř slouřř- jako plřřřvacř- plocha a pravdřř podobnř jako takř jako protideřřovřř řřtř-t, kterřř chrřřnř- Iřku plřřed tř-m, aby byla plřřepnřna deřřřovou vodou.

Hmyz, kterřř spadne do Iřky se dostane do skuteřřřch problřřmř, vzhledem k tomu, řře vnitřnř- řřst Iřky je extrřmnř kluzkř. No a navř-c je to řřzkř, vzpřř-menř trubice, takřře řřtajř-cř- hmyz (z nřřhořř se vřřřina pohybuje bořnř-m mřřřnř-m křř-del a nikoliv vznřřjenř-m) plřřpadne do Iřky a dřle mezi střny Iřky a potř co ztratř- kontrolu nad svřřm pohybem, rychle propadne do nitra Iřky. Hlobřřji v Iřkřřch zabrařřujř- dolř smřřřujř-cř- chlupy řřniku kořřřsti, kterř se

snažší- vyjíplhat z lásky po jejich státních.

Spodní- Ást lásky je

naplněna tekutinou (občas chybějící- u rostlin pěstovaných v mražených ideálních podmínkách). Tato tekutina obsahuje trávicí- enzymy, i když nevím, zda-li toto bylo potvrzeno u všech druhů- ěpirlic, a také velké množství- hladových tvorů, jejichž rozsah zahrnuje od bakterií-, mikrobů- a prvoků- až po larvy komárů- (zvláště potom *Wyeomyia smithii*), pakomárů- (např. *Metriocnemus knabi*), nebo jiného hmyzu (jako například *Sarcophaga sarraceniae*). Ti všichni pomáhají- rostlinám trávit a vstřebávat chycenou kořist.

Metriocnemus & *Wyeomyia*; *Metriocnemus knabi*; *Wyeomyia smithii*

Foto *Galleria Carnivora* © Barry Rice

Toto je pouhý- úvod k daleko složitější-, skutečné situaci. U různých druhů, jejichž profily následují- na dalších- webových stránkách této sekce, upozorním na variace a odchylky od tohoto obecného popisu, který jsem pravděpodobně uvažoval.

Existuje opravdu jisté množství- literatury, která se zabývá- pěstováním- paralyzující-ho- ěinitele coniinu v láskách *Sarracenia flava*. Navzdory některým anekdotickým zmínkám zahrnujícím- pěstování- rostlin a mravenců, nevím o ničem, co by dokládalo toto tvrzení-

Rostliny rodu *Sarracenia*

mají- zajímavý- životní- cyklus. Klíčové- obvykle na jaře a poté, co vytvoří- pářící- látky- (cotyledon), okamžitě- začnou vytvářet drobné- lásky, které vypadají- jako drobné- verze *Sarracenia minor*. Následující- lásky jsou větší- a větší- tak, jak rostlina roste. S příchodem zimy má- rostlina dosáhnout velikosti několika centimetrů- výšky. Po zimní- pauze pokračuje rostlina v dalším- jaro. Tento proces opakuje rostlina stále dokola několik let, až eventuálně- dosáhne dospělosti.

Sarracenia oreophila na sklonku sezóny a její- semenáky

Foto *Galleria Carnivora* © Barry Rice

Dospělá- rostlina vypadá- uprostřed zimy opravdu staře a mizerně. Její- lásky jsou nadřanc po dlouhém- pracovní- sezóně, nebo mohou být- spáleny- po několika- letech. Se

znovuzahájjená-m jarná-ho rá⁻stu je prvná- vĀ^cĀ-, kterou rostlina vytvářá^{TM}Ā-, kvĀ^t. Tyto kvĀ^ty hmyzu neublĀ³Ā- a odmĀ^ĀujĀ- opylovaĀ^e pylem a nektarem stejnĀ^Ā konvenĀⁿĀ^Ā, jako to obvykle kvĀ^ty v rostlinĀ^Ā Ā^{TM}Ā-Āⁱ ĀⁱnĀ-. Jakmile je opylovĀⁱnĀ^Ā dokonĀ^eno, rostlina zaĀ^ene vytvářá^{TM}et novĀ^Ā trsy svĀ¹/₂ch masoĀ³/₄ravĀ¹/₂ch IĀⁱĀ^eek a tak se mĀⁿĀ- jejĀ- milĀ¹/₂ vztah ke hmyzu na ponĀ^Ā kud krutĀ^ĀjĀⁱĀ-. Ā¹/₂ivĀ- se hmyzem celĀ^Ā IĀ^Āto tak dlouho, aĀ³/₄ IĀⁱĀ^eky na podzim neodumĀ^{TM}ou. S tĀ⁻m jak IĀⁱĀ^eky sesychajĀ⁻, pĀ^{TM}esunujĀ⁻ Ā³/₄iviny z listĀ⁻ zpĀ^t do podzemnĀ⁻ho oddenku. ZatĀ⁻mco se otevĀ⁻rajĀ⁻ semenĀ⁻ky a rozptylujĀ⁻ kolem semena.

S. alata a krabĀ⁻ pavouk; vosĀ⁻ hnĀ⁻zdo v IĀⁱĀ^ece S. jonesii; vosĀ⁻ larva v S. jonesii

S. flava - IĀⁱĀ^eka zniĀ^enĀⁱ vosami; S. flava a zelenĀ¹/₂ rysĀ⁻ pavouk

Foto Galleria CarnivoraĀ^ĀBarry Rice

VĀ^tĀⁱna druhĀ⁻ Āⁱpirlic se

vyskytuje semitropickĀ¹/₂ch oblastech USA. Jak byste mohli pĀ^{TM}edpoklĀⁱdat u tak biologicky diversifikovanĀ^Āho regionu, vyskytuje se zde mnoho druhĀ⁻ hmyzu, kterĀ^Ā se nauĀⁱly tĀ^Āit ze speciĀⁱlnĀ⁻ch vlastnĀ⁻ Āⁱpirlic. ProzatĀ⁻m jsem zmĀ⁻nil takovĀ¹/₂ hmyz, kterĀ¹/₂ Ā³/₄ije uvnitĀ^{TM} IĀⁱĀ^eek v tekutinĀ^Ā a pravdĀ^ĀpodobnĀ^Ā rostlinĀⁱm prospĀ⁻vĀⁱ. Ale existuje takĀ^Ā hmyz, kterĀ¹/₂ Ā³/₄ije uvnitĀ^{TM} IĀⁱĀ^eek nad Ā⁰rovnĀ⁻ hladiny tekutiny a niĀ^eĀ⁻ je hodovĀⁱnĀ⁻m na jejich tkĀⁱnĀ⁻ch. Larvy tĀ^{TM}Ā⁻ druhĀ⁻ mola (Exyra) poĀ³/₄Ā⁻rajĀ⁻stĀ^{ny} IĀⁱĀ^eek a tĀ⁻m zpĀ⁻sobujĀ⁻, Ā³/₄e se vrchol IĀⁱĀ^eky skĀⁱcĀ⁻ dolĀ⁻. Exyra rolandiana se krmĀ⁻ pouze S. purpurea, Exyra ridingsii poĀ³/₄Ā⁻rĀⁱ S. flava a Exyra semicrocea zamoĀ^{TM}uje ostatnĀ⁻ druhy. Vosa Isodontia philadelphicus vyuĀ³/₄Ā⁻vĀⁱ IĀⁱĀ^eky mnoha druhĀ⁻ Āⁱpirlic Sarracenia k uvĀ^ĀznĀ^Ā- vyvĀ⁻jejĀ⁻cĀ⁻ se potravy. Tato vosa ucpe trubici IĀⁱĀ^eky a zpĀ⁻sobĀ⁻, Ā³/₄e rostlina nenĀ⁻ schopna chytat hmyz..

Hmyz neomezuje svou Ā^einnost pouze na IĀⁱĀ^eky. Larvy Papaipema appasionata se navrtĀⁱvajĀ⁻ do oddenkĀ⁻ mnoha druhĀ⁻ Āⁱpirlic a zpĀ⁻sobujĀ⁻ velkĀ^Ā Āⁱkody, obvykle takĀ^Ā rostlinu zabijĀ⁻. TakĀ^Ā jsem vidĀⁱl mnoho semenĀ⁻kĀ⁻ Sarracenia purpurea v New Jersey, kterĀ^Ā byly pravdĀ^ĀpodobnĀ^Ā zniĀ^eny larvami mĀ⁻ry Endothenia daeckeaana. Velmi zajĀ⁻mavĀ^Ā.

JmĀ^Āno Sarracenia bylo

vytvoĀ^{TM}eno LinnĀ^Ām na pamĀⁱtku Michela Sarrazina, quebeckĀ^Āho botanika a IĀ^ĀkaĀ^{TM}e. Rod je zcela proĀⁱpikovĀⁱn obecnĀ¹/₂mi nĀⁱzvy (v angliĀ^etinĀ^Ā, v Ā^eĀⁱtinĀ^Ā se pouĀ³/₄Ā⁻vĀⁱ buĀ^e latinskĀ¹/₂ nĀⁱzev Sarracenia nebo Ā^eeskĀ¹/₂ nĀⁱzev Āⁱpirlice, pozn. pĀ^{TM}ekl.). NejobecnĀ^ĀjĀⁱĀ⁻m mezi obecnĀ¹/₂mi nĀⁱzvy je "pitcher plants", "North American pitcher plants" a "trumpet pitchers" (poslednĀ⁻ z nich je aplikovatelnĀ^Ā pouze na vysokĀ^Ā a trubkovitĀ^Ā druhy). RegionĀⁱlnĀ⁻ obecnĀⁱ jmĀ^Āna obsahujĀ⁻ napĀ^{TM}. "frog's britches", "hunter's horn" (oba pravdĀ^ĀpodobnĀ^Ā pro Sarracenia purpurea) a "fly bugles." NĀ^Ā kterĀ^Ā obecnĀ^Ā nĀⁱzvy jsou odvozeny od kvĀ^t. DĀ⁻vĀⁱte-li se na kvĀ^t zespodu (zvlĀⁱĀⁱtĀ^Ā potĀ^Ā, co opadnou okvĀ^ĀtnĀ⁻ IĀ⁻stky), vypadĀⁱ ponĀ^Ā kud jako kapesnĀ⁻ hodinky bez Ā^eĀ⁻selnĀ⁻ku nebo ruĀ^eiĀ^eek a tĀ⁻m pĀⁱdem vĀⁱm

vlastně nená- schopen sdělit, kolik je hodin a děky tomu zřetelně rostliny obecně nazývají "dumb watches". Zato květy s červenými okvětními lístky jako kalich ze kterého plynou páteřní a páteřní červená tekutina, což stá- v názvu "blood cups" (které mám opravdu rád). Jde o květinové rostliny se analogicky nazývají "butter cups", což je překážka a na to, že podobně obecně nazývají je i jiné rostliny z mokřin z rodu Ranunculus.

"blood cup"; "butter cup"; "frog's britches"

"fly bugles"

Foto Galleria Carnivora © Barry Rice

Page citations:

Juniper, B.E. et al. 1989; Mody, N.V. et al. 1976; Rice, B.A. 2006a; Schnell D.E. 1976, 2002a.

Revised: June 2007

© Barry Rice, 2005

T: Radek Kastner